

گردیده که در آن برای اولین بار مشاهده می‌شود که مجدداً ملک زمان تولیت خود در سال ۱۲۸۴ قمری مقبره داشته بود که سه نفر در دروازه‌های مشهد، زوار را احصاء کنند. در این سال ۷۲۰۰ نفر به زیارت آمده بودند. از طرف آستان قدس از سال ۱۳۱۰ تا ۱۳۱۲، برای تهیه آمار زوار و مسافرانی که به مشهد آمده اند از منابع و مراکز مربوطه کتباً، استعلام شد. اداره شهر بانی مشهد در مورد اشخاصی که از خارج ایران به مشهد وارد شده اند، این احصائیه را داده است.

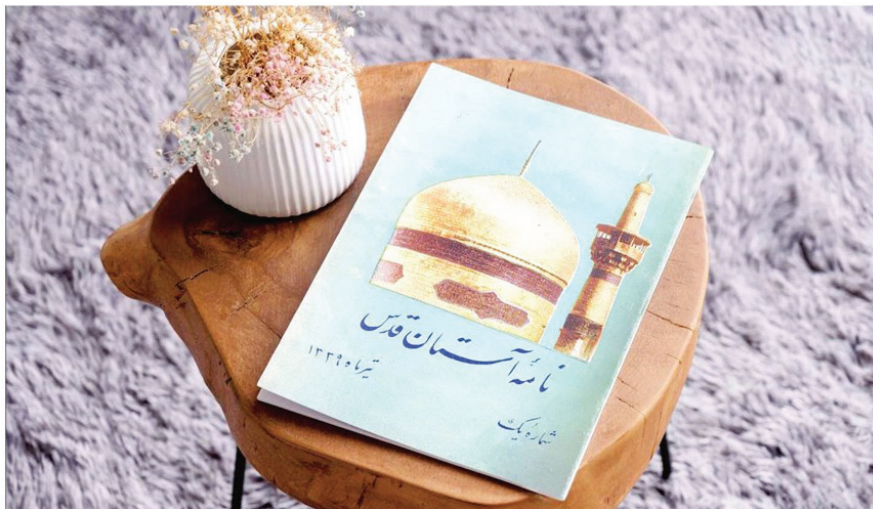
دارالإنشادر ساختار آستان قدس

تنها بخشی که به صورت مستقیم می‌توان گفت که ساختار روابط عمومی دارا است، اداره انتشارات و تبلیغات آستان قدس بوده

حوزه قائم مقام آستان قدس که ذیل نیابت تولیت است، دیده می‌شود که نسبت به چارت قبلی ارتقاء سازمانی پیدا کرده است سال ۱۳۵۴ ذیل حوزه قائم مقام، دفتر دبیرخانه، دفتر بازرسی دفتر روابط عمومی قرار دارد. در این اثنا تغییرات همسوبا نیازها و سیاستگذاری تولیت‌های وقت وظایف روابط عمومی نیز تغییر و توسعه یافته است.

دفتر روابط عمومی چه وظایفی داشت؟

سیر تاریخی روابط عمومی در دوران قبل از انقلاب اسلامی از آرشیومرکز اسناد آستان قدس رضوی با تحلیل و بررسی مجموعه نامه‌نگاری‌ها، برخی شرح وظایف روابط عمومی استخراج گردید. برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت، مصاحبه با متقاضیان کارورزی در روابط

که در بخش سازمان این آستان مقدس، به عنوان ماده ۱۶ جذب نیروی انسانی، طی دهه ۱۳۳۰، آورده شده. در ابتدای دوره پهلوی دبیرخانه آستان قدس که «دارالانشاء» نامیده می‌شد به عنوان بخشی از اداره نیابت تولیت، تمامی مکاتبات و امور آستان قدس را بر عهده داشت.

وقتی برای اولین بار روابط عمومی وارد می‌شود

برای اولین بار در سال ۱۳۴۷ تغییرات اساسی در چارت سازمانی ایجاد شده است؛ ذیل معاونت امور مالی و اداری از شش اداره با نام‌های اداره کارگزینی، اداره روابط عمومی، حسابداری، تدارکات، وصول عایدات و اموال و انبارها تشکیل شده است. روابط عمومی ذیل معاونت مالی و اداری به این معناست که روابط عمومی بایک واسطه از بالاترین مقام اجرایی آستان قدس در ساختار قرار گرفته است. در سال ۱۳۵۱، تغییرات دیگری در چارت سازمانی ایجاد شده است. ذیل حوزه قائم مقام، بالاترین مقام اجرایی قرار گرفته است و دفتر اختصاصی، بازرسی و حساب‌رسی، مشاوران و اداره حقوقی و روابط عمومی، ذیل این حوزه قرار گرفته‌اند. در این ساختار، روابط عمومی بدون نام اداره، مرکز، دفتر، ذیل

عمومی. عکس برداری از ابنیه و ابواب حرم مطهر جهت تهیه گزارش تصویری، راهنمایی و تشریفات مهمانان و درخواست حق الزحمه کارکنان این بخش براساس کارکرد در مهرماه ۱۳۵۴، در اسناد برگرفته از مرکز اسناد آستان قدس رضوی از جمله وظایف دفتر روابط عمومی است.

سال ۱۳۵۵ آخرین سالی است که از نامه‌نگاری‌ها و اسناد مربوط به فعالیت روابط عمومی وجود داشته است. نامه گزارش برگزاری نمایشگاه در دارالعباده حرم مطهر تاریخ ۱۳۵۵/۱/۱۷ از شهرپور ۱۳۵۵ تا سال ۱۳۶۴، سندی مبنی بر وظایف و کارکردهای روابط عمومی در اسناد مذکور وجود ندارد.

به دلیل مأموریت‌های جدید هم‌زمان با وقوع انقلاب اسلامی و لزوم ایجاد و توسعه فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی سال ۱۳۵۹ را می‌توان سال آغاز تحول در عرصه ارتباطات و روابط عمومی دانست. طبق مصاحبه به عمل آمده از اولین مسئول روابط عمومی آستان قدس رضوی بعد از انقلاب اسلامی روابط عمومی بدون عنوان دفتر یا اداره با مسئولیت ایشان در ساختار ذیل قائم مقام تولیت وقت در این سال بوده است.

مستندات به جا مانده از نشریات داخلی و نیز بر اساس اظهارات